

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FBIH

Obr.br. 28-Z-HR

**UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE I DOSTAVLJANJE IZVJEŠTAJA O
ZDRAVSTVENOJ ISPRAVNOSTI HRANE I PREDMETA OPĆE
UPOTREBE**

Sarajevo, 2018. godine

Opće napomene

Zdravstvene ustanove i nosioci privatne prakse, kao i druga pravna i fizička lica koja u okviru svoje djelatnosti obavljaju poslove iz oblasti zdravstva, dužni su voditi evidencije u skladu sa Zakonom o evidencijama iz oblasti zdravstva („Službene novine FBiH“, br. 37/12), Pravilnikom o načinu i rokovima dostavljanja i obliku i formi zbirnih izvještajnih obrazaca (Službene novine Federacije BiH broj 61/18), kao i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br. 46/10 i 75/13).

Zdravstvene ustanove i nosioci privatne prakse su dužni voditi evidencije u pisanoj i elektronskoj formi i u propisanim rokovima dostavljati individualne, zbirne i periodične izvještaje nadležnom zavodu za javno zdravstvo, kao i drugim institucijama na način propisan Programom i Planom provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine.

Dokumentacija

Za vođenje propisanih evidencija koje služe kao izvor podataka za sastavljanje zbirnih periodičnih i individualnih izvještaja utvrđenih Programom i Planom statističkih istraživanja iz oblasti zdravstva, služba ima sljedeću medicinsku dokumentaciju (sredstva evidencije):

- Protokol laboratorije

Pod „**hranom**“ podrazumijeva se svaka tvar ili proizvod prerađen, djelomično prerađen ili neprerađen, namijenjen je konzumiranju od strane ljudi ili se može očekivati da će ga ljudi konzumirati

Pod „**predmetima opšte upotrebe**“ podrazumijevaju se posuđe, pribor, oprema i ambalaža za hranu, dječje igračke, proizvodi za ličnu higijenu, njegu, zaštitu i uljepšavanje lica i tijela, sredstva za održavanje čistoće, duhan, duhanski proizvodi i pribor za pušenje

Pod „**hranom i predmetima opšte upotrebe iz domaće proizvodnje**“ podrazumijevaju se, osim domaćih proizvoda, i hrane i predmeti opšte upotrebe koji su uvezeni a uzeti su iz objekata maloprodajne mreže ili iz skladišta gotovih proizvoda

Pod „**hranom i predmetima opšte upotrebe iz uvoza**“ podrazumijevaju se hrana i predmeti opšte upotrebe koji su uzeti na granici države BiH od strane granične sanitarno inspekcijske ustanove Federacije BiH, nadležna za zdravstvenu ispravnost proizvoda

Pod „**uzorkom**“ podrazumijeva se jedna ili više elementarnih jedinica hrane i predmeta opšte upotrebe ili dijelova hrane i predmeta opšte upotrebe, namijenjen da osigura informaciju o određenoj mikrobiološkoj i hemijskoj karakteristici hrane i predmeta opšte upotrebe na osnovu koje se donosi stručno mišljenje o cijeloj proizvedenoj količini

Pod „**vrstom namirnice (hrane) i predmeta opšte upotrebe**“ od rednog broja 1-20 u pretkoloni tabeli 2, 3, 4 i 5, obuhvaćene su, u skladu sa zahtjevima pravilnika, sljedeće kategorije proizvoda: mlijeko i mliječni proizvodi; meso i mesni proizvodi; ribe, školjke, rakovi, žabe i proizvodi; jaja i proizvodi od jaja; žitarice, mlinski, pekarski proizvodi i tjestenine; konditorski proizvodi; šećer, šećer u prahu; med, proizvodi od meda i pčelinji proizvodi; kafa, čajevi i srodnici proizvodi; masti i ulja i proizvodi; voće i proizvodi od voća; povrće i proizvodi od povrća; koncentrati za supe, umaci i slični proizvodi; bezalkoholna pića, pivo i led; alkoholna pića; dječja hrana; hrana za posebne prehrambene potrebe; polugotova i gotova jela; prehrambeni aditivi, začini i srodnici proizvodi; ostalo: navode se namirnice (hrana) koje se po svom sastavu ne mogu uvrstiti ni u jednu od prethodno navedenih kategorija

Pod „**predmetima opšte upotrebe**“ od rednog broja 21-26 u pretkoloni tabeli 2, 3, 4 i 5, obuhvaćene su, u skladu sa zahtjevima pravilnika, sljedeće kategorije proizvoda: ambalaža, posuđe i pribor za namirnice (hranu); sredstva za ličnu higijenu, njegu, zaštitu i uljepšavanje lica i tijela; sredstva za održavanje čistoće; dječje igračke; duhan, duhanski proizvodi, pribor za pušenje; ostalo-navode se predmeti opšte upotrebe koji se po svom sastavu ne mogu uvrstiti ni u jednu od prethodno navedenih kategorija

Pod „**industrijskom proizvodnjom**“ podrazumijeva se uzimanje uzoraka hrane i predmeta opšte upotrebe iz objekta industrijske proizvodnje u raznim fazama tehnološkog procesa (proizvodnja, prerada, obrada, skladištenje), kao i uzimanje iz skladišta uzoraka gotovih proizvoda pripremljenih za distribuciju

Pod „**prometom**“ podrazumijeva se uzimanje uzoraka hrane i predmeta opšte upotrebe iz objekata

maloprodajne mreže a uključujući distributivne terminale, djelatnosti pripreme i posluživanja hrane, kantine, institucijsko ugostiteljstvo, restorane i druge slične djelatnosti posluživanja hrane, prodavaonice, distributivne centre u supermarketima i veleprodajna mjesta
Pod „ zanatskom proizvodnjom “ podrazumijeva se uzimanje uzoraka hrane i predmeta opšte upotrebe iz objekata maloprodaje, ali proizvedenih od individualnih proizvođača ili samostalnih privatnih zanatlija
Pod „ sastavom “ podrazumijeva se ispitivanje sadržaja osnovnih, hranjivih i zaštitnih sastojaka, te sastojaka navedenih u proizvođačkoj deklaraciji proizvoda, u skladu sa pravilnicima o kvaliteti tih proizvoda koji su regulirani Zakonom o hrani

Upustvo za evidenciju, sastavljanje i dostavljanje izvještaja

U lijevom gornjem uglu naslovne strane izvještajnog obrasca upisati naziv kantona, općinu i puni naziv zdravstvene ustanove, te izvještajni period za koji se izvještaj podnosi.

Tabela 1. Izvještaj o kadru

Organizacione jedinice i kadrovi	U pretkoloni ove tabele upisuje se tip laboratorije organizacije u zdravstvu ili van zdravstva koja obavlja bakteriološka i hemijska ispitivanja hrane i predmeta opšte upotrebe
Visoka stručna spremna	Ove kolone daju pregled radnika po profilima koji rade u laboratorijama na ispitivanjima higijenske ispravnosti hrane i predmeta opšte upotrebe
Zdravstveni radnici i saradnici - UKUPNO	Upisuje se ukupan broj radnika i saradnika sa visokom stručnom spremom, bez obzira da li su specijalisti ili nisu. Ovaj podatak dobiva se zbrajanjem podataka iz kolona 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 19
Ukupno-od toga specijalisti	Upisuje se broj radnika sa visokom stručnom spremom koji su specijalisti određene grane medicine (mikrobiologzi) ili neke druge specijalosti (sanitarni hemičari, toksikolozi i dr). Ovaj podatak dobiva se zbrajanjem podataka iz kolona 4, 6, 8, 10 i 12, 14 i 16
Doktor medicine, Hemičari, Tehnolozi prehrambeni, Biolozi, Farmaceuti, Veterinari, Ostali	(kolone 3, 5, 7, 9, 11, 13 i 15) Upisuje se ukupan radnika i saradnika razvrstanih na: doktore medicine, hemičare, prehrambene tehnologe, biologe, farmaceute, veterinare i ostalih
Doktori medicine, Hemičari, Tehnolozi prehrambeni, Biolozi, Farmaceuti, Veterinari, Ostali- od toga specijalisti	(kolone 4, 6, 8, 10, 12, 14 i 16). Upisuje se ukupan broj doktora medicine specijalista, diplomiranih inženjera hemije-specijalista sanitarne hemije, toksikologa i dr, diplomiranih inženjera prehrambene tehnologije-specijalista mikrobiologije, nutricionisti i dr., diplomiranih biologa-specijalista mikrobiologije i dr., diplomiranih farmaceuta-specijalista, diplomiranih veterinara-specijalista i ostalih (diplomiranih agronoma-specijalista, hemijskih tehnologa-specijalista i drugih koji rade na ispitivanju zdravstvene ispravnosti hrane i predmeta opšte upotrebe
Visoka stručna spremna	Upisuje ukupan broj tehničara/inžinjera sa završenim fakultetom zdravstvenih studija <ul style="list-style-type: none"> • Od ukupnog broja tehičara/inžinjera sa VSS upisuje se broj tehničara/inžinjera za smjerove: <ul style="list-style-type: none"> – Diplomirani inžinjer medicinske laboratorijske dijagnostike – Diplomirani sanitarni inženjer – Ostali
Viša stručna spremna	Upisuje se ukupan broj tehničara sa završenom višom stručnom spremom <ul style="list-style-type: none"> • Od ukupnog broja tehničara sa VŠS upisuje se broj teničara razvrstanih po smjerovima: <ul style="list-style-type: none"> – Viši laboratorijski tehničar

	<ul style="list-style-type: none"> – Viši sanitarno-ekološki tehničar – Ostali
Srednja stručna sprema	<p>Upisuje se ukupan broj tehničara sa završenom srednjom medicinskom, hemijskom ili nekom drugom srednjom školom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Od ukupnog broja tehničara sa završenom srednjom školom upisuje se broj tehničara razvrstavih na: <ul style="list-style-type: none"> – Laboratorijske tehničare – Sanitarno-ekološke tehničare – Ostale

Mikrobiološka ispravnost hrane i predmeta opšte upotrebe iz domaće proizvodnje

Pretkolona ove tabele odnosi se na namirnice koje su po sličnosti svog biološkog sastava i pravilnicima o kvaliteti svrstane u grupe. Na kraju pretkolone nalaze se dvije grupe predmeta opšte upotrebe čiji mikrobiološki parametri propisani pravilnikom. U ovu tabelu razvrstavaju se i namirnice i predmeti opšte upotrebe iz uvoza za koje su uzorci uzeti iz objekata maloprodajne mreže.

Zaglavlj ove tabele odnosi se na ukupni broj pregledanih uzoraka iz industrijske proizvodnje, prometa i zanatske proizvodnje i na njihovu zdravstvenu ispravnost i neispravnost, utvrđene na osnovu izvršene bakteriološke identifikacije.

Broj pregledanih uzoraka -ukupno	Upisuje se ukupan broj uzoraka hrane i predmeta opšte upotrebe koji su uzorkovani iz objekata industrijske proizvodnje iz objekata maloprodajne mreže odnosno prometa, iz objekata zanatske proizvodnje odnosno individualnih proizvođača i samostalnih zanatlija
Broj pregledanih uzoraka - odgovara	Upisuje ukupan broj uzoraka koji odgovaraju zahtijevanim bakteriološkim parametrima a uzorci su uzeti u objektima za industrijsku proizvodnju, iz prometa i iz zanatske proizvodnje.
Broj pregledanih uzoraka - ne odgovara	Upisuje ukupan broj uzoraka koji ne odgovaraju zahtijevanim bakteriološkim parametrima, a uzorci su uzeti u objektima za industrijsku proizvodnju, iz prometa i iz zanatske proizvodnje.
Neispravni uzorci zbog nalaza	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Salmonella</i> spp., <i>Lysteria monocitogenes</i>, <i>Staphylococcus aureus</i>, <i>Streptococcus faecalis</i>, <i>Escherichia coli</i>, Koagulaza pozitivne stafilocoke, Stafilokokni enterotoksin, Enterobacteriaceae, Sulfitoreducirajuće klostridije, <i>Bacillus cereus</i>, <i>Campylobacter</i>, Aerobne mezofilne bakterije, Aerobne sporogene bakterije, Ukupne koliformne bakterije, Fekalne koliformne, <i>Pseudomonas aeruginosa</i>, Fekalne streptokoke, Ukupan broj bakterija na 22 i 37°C, <i>Proteus</i>, Kvasci i pljesni, Paraziti, Virusi ,Ostalo <p>Upisuje se ukupan broj uzoraka za koje je utvrđeno da su neispravni zbog nalaza navedenih mikroorganizama, zavisno od mjesta na kome je uzorak uzet (industrijska proizvodnja, promet i zanatska proizvodnja). Podaci se upisuju u odgovarajuće kolone</p>

Mikrobiološka ispravnost hrane i predmeta opće upotrebe iz uvoza

Upisuju se rezultati mikrobioloških analiza hrane i predmeta opše upotrebe koji se uvoze a na laboratorijska ispitivanja dostavlja ih granična sanitarna inspekcija.

Tabela se popunjava na isti način kao što je objašnjeno za identična obilježja

Hemijska ispravnost hrane iz domaće proizvodnje	
Pretkolona ove tabele odnosi se na hranu koje su po sličnosti svog biološkog sastava i pravilnicima o kvaliteti svrstane u grupe, a zatim na rezultate analiziranih uzoraka	
Zaglavlj ove tabele odnosi se na ukupni broj hemijskih analiziranih uzoraka i od toga broja, broj uzoraka koji ne odgovara odredbama pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti i zahtjevima pravilnika o kvaliteti hrane, na mjestu uzorkovanja uzoraka hrane i na vrste hemijskih parametara analiziranih u tim uzorcima i za fizičko-kemijske parametre u vodi	
Broj pregledanih	Upisuje se ukupan broj uzoraka hrane analizirane u hemijskom laboratoriju i od

uzoraka - ukupno	toga broja, broj uzoraka za koje je utvrđeno da ne odgovaraju propisanim uvjetima o zdravstvenoj ispravnosti hrane i propisanim uvjetima o kvaliteti
Broj pregledanih uzoraka iz industrijske proizvodnje, iz prometa, iz zanatske proizvodnje	Upisuje se broj pregledanih uzoraka i od toga broja, broj neispravnih uzoraka svrstanih prema mjestu sa koga su uzorci hrane uzeti na pregled
Pesticidi organoklorini	pesticidi organofosforni i ostali pesticidi Upisuje se ukupan broj uzoraka analiziran na pesticide i od toga broja, broj uzoraka kod kojih je sadržaj jednog ili više pesticida utvrđen iznad maksimalno dopuštene koncentracije (u daljem tekstu: MDK)
Aditivi	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj aditiva i od toga broja, broj uzoraka u kojima je nađena nedozvoljena količina aditiva ili aditivi koji nisu dozvoljeni u proizvodnji te vrste hrane
Antibiotici	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj antibiotika i od toga broja, broj uzoraka u kojima je sadržaj antibiotika utvrđen iznad MDK propisane pravilnikom
Mikotoksini	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj mikotoksina (Aflatoksin B1, G1, B2, G2, Aflatoksin M1, Ohratoksin i drugi) i od toga broja, broj uzoraka u kojima je utvrđeno da sadrže mikotoksine iznad MDK propisane pravilnikom
Metali i nemetali	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj određenog metala ili nemetala i od toga broja, broj uzoraka u kojima je sadržaj metala ili nemetala utvrđen iznad MDK propisane pravilnikom
Sastav - kvaliteta	Upisuje se broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj osnovnih hranjivih i zaštitnih sastojaka te sastojaka navedenih na proizvođačkoj deklaraciji, i od toga broja, broj uzoraka koji ne sadrže hranjive i zaštitne sastojke u količinama određenim pravilnikom o kvaliteti, a kojima je zbog toga smanjena biološka vrijednost
Organoleptička svojstva	Upisuje se broj uzoraka kod kojih je određivana zdravstvena ispravnost hrane na osnovu organoleptičkog pregleda i od toga broja, broj uzoraka čiji su boja, izgled, miris i okus, zbog hemijskih, mikrobioloških ili drugih procesa toliko izmijenjeni da ne odgovaraju propisanim uvjetima

Fizičko-hemijski parametri	
Upisuje se broj uzoraka u kojima su analizirani fizičko-hemijski parametri: mutnoća, pH, elektroprovodljivost, nitriti, nitrati, kloridi, utrošak KMnO ₄ , amonijak, ostalo-u kojima su analizirani svi drugi fizičko-hemijski parametri koji prethodno nisu navedeni, i od toga broja, broj uzoraka u kojima je sadržaj navedenih parametara iznad MDK propisane pravilnikom	
Ostalo	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima su analizirani svi drugi hemijski parametri koji se ne mogu uvrstiti u navedene vrste ispitivanja i od toga broja, broj uzoraka u kojima sadržaj ostalih hemijskih parametara ne odgovara zahtjevima pravilnika

Hemijska ispravnost hrane iz uvoza	
Tabela se popunjava na isti način kao što je objašnjeno za identična obilježja u tabeli	
Hemijska ispravnost hrane iz domaće proizvodnje	

Hemijska ispravnost predmeta opšte upotrebe iz domaće proizvodnje	
Pretkolona ove tabele odnosi se na grupu predmeta opšte upotrebe kao što je navedeno u Pravilniku o uslovima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe koji se mogu stavljati u promet te na rezultate analiziranih uzoraka	
Zaglavlje ove tabele odnosi se na ukupan broj analiziranih uzoraka i od toga broja, broj neispravnih uzoraka, na mjestu sa koga su uzorci uzeti na pregled i na vrstu pojedinačnih parametara zdravstvene ispravnosti ispitivanih uzoraka	

Broj pregledanih uzoraka predmeta opšte upotrebe - ukupno	Upisuje se ukupan broj uzoraka dostavljenih u hemijsku laboratoriju radi ispitivanja zdravstvene ispravnosti i broj uzoraka koji ne odgovaraju propisanim uslovima zbog jednog ili više parametara navedenih u zaglavlju tabele
Broj pregledanih uzoraka predmeta opšte upotrebe iz industrijske proizvodnje, prometa i zanatske proizvodnje	Upisuje se broj pregledanih uzoraka i od toga broja, broj uzoraka koji ne odgovaraju propisanim hemijskim standardima, a prema mjestu uzorkovanja razvrstavaju se u za to naznačene kolone
Sastav	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj dozvoljenih ili nedozvoljenih supstanci, a u skladu sa odredbama pravilnika o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe koji se mogu stavljati u promet, kao i broj uzoraka za koje je dokazano korištenje nedozvoljenih supstanci ili sadržaj dozvoljenih supstanci iznad MDK
pH vrijednost	Upisuje se broj uzoraka u kojima je određivana koncentracija pH iona i to za sredstva za održavanje lične higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela i sredstava za održavanje čistoće, kao i broj uzoraka u kojima je utvrđeno da pH vrijednost ne odgovara zahtjevima pravilnika
Globalna (ukupna) migracija	Upisuje se broj uzoraka u kojima su analizirane ukupne rastvorljive organske i neorganske supstance u test-rastvorima i od toga broja, broj uzoraka u kojima je utvrđeno otpuštanje tih supstanci iznad MDK propisanih pravilnikom
Specifična migracija	Upisuje se broj uzroaka u kojima su analizirane pojedinačne rastvorljive toksične supstance, osim metala i od toga broja, broj uzoraka u kojima je utvrđeno otpuštanje toksičnih supstanci , osim metala, iznad MDK
Metali i nemetali – Kadmij, Živa, Arsen, Olovo, Krom, Nikl, Cink, ostali metali i nemetali	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima je analiziran sadržaj i/ili otpuštanje metala i nemetala i od toga broja, broj uzoraka u kojima je utvrđen sadržaj i/ili otpuštanje metala i nemetala iznad MDK.
Sadržaj ftalata	Upisuje se ukupan broj uzoraka-dječjih igračaka u kojima je analiziran sadržaj ftalata i od toga broja, broj uzoraka u kojima je utvrđeni sadržaj ftalata iznad MDK propisane pravilnikom
Sadržaj nikotina	Upisuje se ukupan broj uzoraka duhana i duhanskih proizvoda u kojima je analiziran sadržaj nikotina i od toga broja, broj uzoraka u kojima je sadržaj nikotina iznad MDK propisane pravilnikom
Ostalo	Upisuje se ukupan broj uzoraka u kojima su analizirani svi drugi hemijski parametri koji se ne mogu uvrstiti u navedene vrste ispitivanja i od toga broja, broj uzoraka u kojima sadržaj ostalih hemijskih parametara ne odgovara zahtjevima pravilnika.

Hemijska ispravnost predmeta opšte upotrebe iz uvoza

Obilježja ove tabele, osim pojedinih obilježja, tabele - Hemijska ispravnost predmeta opšte upotrebe iz domaće proizvodnje, potpuno odgovaraju sadržaju navedene tabele. Zbog toga se ova tabela popunjava na isti način kao što je objašnjeno za identična obilježja u tabeli

Hemijska ispravnost predmeta opšte upotrebe iz domaće proizvodnje

Dostavljanje izvještaja

Svaka zdravstvena ustanova popunjava Izvještaj u dva primjerka, od kojih jedan primjerak dostavlja nadležnom zavodu za javno zdravstvo kantona, a drugi primjerak zadržava za potrebe ustanove.

Izvještaj se dostavlja sa navedenim datumom dostavljanja, potpisom od strane odgovornog lica za sastavljanje i dostavljanje izvještaja, te sa potpisom rukovodioca ustanove ovjeren pečatom.

Izvještaj se dostavlja jednom kao godišnji izvještaj.

Zavod za javno zdravstvo kantona vrši kontrolu obuhvata i kompletnosti podataka u izvještajima, sastavlja godišnji izvještaj za nivo kantona i dostavlja Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Rok za dostavljanje godišnjeg izvještaja je do **31.03. za prethodnu godinu.**